

پس پشتش اندر سپاہ گراں
 کہ باشد بن نام او باز گوے
 چینی گفت کاں فرآزادگان
 سپه کش بود گاہ کیتہ دیر
 کجا پیل با او نکوشد بختگ
 دیگر گفت کاں ستر پرده سرے
 سے تخت پر مایہ اندر میاں
 برو بر نشسته یکے پہلو او
 از آنکس کہ بر پلے پیش برشت
 یکے بارہ پیش بلالے او
 بخود ہر زمان بر خروشند ہے
 لے پیل بر گشتواندار پیش
 ہ ایراں نہ مرہ دے بہ بالے او
 درفتش ہیں آرد با پیکر است
 کہ باشد بنام آن سوار دیر
 ہجیر آنگے گفت با خویشتن
 گویم ہریں نیک دل شیر مرد
 از آن پہ نباشد کہ پتہاں کتم
 بدو گفت کہ چہیں یکے نیک خواہ
 پڑے سید ناش ز فرسخ ہجیر
 دیگر بار پڑے سید سہراب ازو
 بیارے چینی گفت با او ہجیر
 ہریں دژ ہدم من ہاں روزگار

ہمہ نیزہ داراں و جو شتوراں
 نہ کڑی میاں و تباہی بڑوے
 سپہدار گو و زرد کشوادگان
 دو چل پور دارد چوپیل و چو شیر
 نہ از دشت برود نہ از کہ پلنگ
 بڑوگان ایراں بہ پیش سپاے
 زدہ پیش او اختر کاویاں
 ابا فرسو با سفت دیال گواں
 نشسته بیکسر ازو بر تراست
 نہ بینم ہے اسب ہمتاے او
 تو گوئی کہ دریا ز جوشد ہے
 ہے جوشد آن مرد بر جے خویش
 کشدے فرو ہشتہ تا پاسے او
 بر آں نیزہ بر شیر زریں سر است
 کہ ہر دم ہے بر خروشد چو شیر
 کہ گر من نشان گو پیلتن
 ز رستم بر آرد بنا گاہ گرد
 ز گردنکشاں نام او بنگم
 بہ نوی پیامد بنزدیک شاہ
 بگفتا کہ نامش نہ اتم بویر
 کہ بارے مرا نام چینی گوے
 کہ اسے پڑے ہنر ہنر شیر گیر
 کجا او پیامد بر شہزیار

گمانم کہ آن چینی این پہلو است
 ہمیں گشت سہراب را دل آں
 نشان دادہ پداز پدر مادرش
 ہے نام جنت از دہان ہجیر
 بستہ بسر بر دگر گوئے بود
 قضا چون ز گردوں فرود ہشت پر
 وزاں پس رہے سید کز جنتراں
 سواران بشیار و پیلاں پاسے
 یکے گزگ پیکر درفش از برش
 میان سراپردہ تختے زود
 ز ایراں یگو نام آن مرد چیت
 چنیں گفت کاں پور گو دوز گیو
 ز گو دوزیاں جنت و بہتر است
 سراوز داماد ہستم پور د
 بد و گفت ز آلسو کہ تابندہ شہ
 ز دیبے رومی بہ پیش سوار
 پیادہ سپہ دار و نیزہ و راں
 ز دیبا فرود ہشتہ زیبا جلیل
 نشستہ سپہدار بر تخت علاج
 چہ نام است اورا ز نام آوراں
 بد و گفت کورا فرا بردت خواں
 بد و گفت سہراب کہیں در خور است
 ز ہر سو ز بہر جہاندار شاہ

کہ ہر گوئے ساز و سلاحش تو ہست
 کہ جاسے نیامد ز ہستم نشان
 ہے دید و دیدہ ز ہر باورش
 مگر کاں سگھنا شود و لپیڑیہ
 ز فرماں نکاہ نہ ہرگز فرود
 ہم ز یہ کاں کور گردند و کر
 کشیدہ سراپردہ بر کراں
 بر آید ہے تالہ کرنا سے
 باہر اندر آوردہ زریں سرش
 ستادہ غلاماں بہ پیش رده
 کجا جاسے دارد نژادش ز کیست
 کہ خیا نشد گزہ داں و را گیو نیو
 بہ ایراں سپہ برد و ہرہ سلاحت
 بہ ایراں زریں ہچوا و کم بود
 بر آید یکے پردہ ہیم سپید
 رومہ بر کشیدہ فرسوں از ہزار
 شدہ انجمن لشکر بے کراں
 غلام ایستادہ رده خیل خیل
 بنادہ بر آں عاج گرسے ساج
 سپہبد نشاد است یار و راں
 کہ فروزند شاہ است و تاج گواں
 کہ فرزند شاہ است و با افسر است
 پیایند پیش بہاں با کلاہ

پہلے سید زان زرد پڑوہ سرسے
 بگڑو اندر لٹس سُرُخ و زرد و مٹش
 در فٹے پس پشت پیکر گراز
 جو خواہند اورا زگرہ و نکشان
 پینیں گفتت کورا گراز است نام
 ہشیوار و از شجرہ گیو دان
 نشان پر جنت و یا او گفتت
 جہاں را چہ ساندی کہ خود ساختت
 زمانہ بنشتہ دیگر گوتہ داشتت
 جو دل بر رہی در سرسے پہنچ
 دیگر بارہ پڑوہ سید ازو سرفراز
 از ان پڑوہ پشرو و شب بلند
 و زان پس پشیر پہنچدش گفتت
 گراز نام چینی چانم ہے
 بدو گفتت شہراب کہیں نیست داد
 کہے کہ بود پہلووان جہاں
 تو گفتی کہ در لشکر او جنتت
 پر زے کہ کاؤس لشکر کشد
 جہاں پہلووان باشدش پیشرو
 پینیں داد پانچ مر اورا پشیر
 گنوں رفتہ باش بڑا بلستان
 بدو گفتت شہراب کہیں خود بگورے
 برایش نشیند جہاں پہلووان

در فٹے در فشاں بہ پیش بیلے
 ز ہر گونہ بر کشیدہ درفش
 سرش ماہ و بیہن و بالا دراز
 بگوتا چہ داری از وہم نشان
 کہ در جنگ تیراں ندارد لگام
 کہ بر دزد و سخن مباحثہ زگان
 ہمیدہ است آن راستی در نہشت
 چناندار از پی کار پڑوہ است
 چنان کو گذارد و باید گذشت
 ہم زہر زو پینی و دزد و رنج
 از ان کش بریدار اد بہنبار
 و زان مزد و آن تاب دادہ کند
 کہ از تو سخن را نیاید نہشت
 از ان است کو را نداتم ہے
 ز ہر شتم نکردی سخن پہنچ یاد
 میان سپہ در نہاند نہاں
 نگہبان ہر مرد و ہر کشور است
 بہ پیل و مال تحت واقسر کشد
 چو بر خیزد از دشت اولے غو
 کہ شاید بدن کاں گو شیر گیر
 کہ ہنگام بزم است در بلستان
 کہ دارد سپہ سوسہ جنگ رومے
 بریں بر نہنشدند پیر و جوان

سرا با تو امروز پیمان یکے هست
 اگر پهلوان را نمائی به من
 ترا بے نیازی دهم در جهان
 و آید و نگر این راز داری تر من
 سرت را نخواهد هیچ تن بجای
 نه بینی که مؤید بخشش و چه گفت
 سخن گفت تا گفته چون گوهر است
 چو از بند و پیوند یابد رها
 چنین داد پاسخ بجزیرش که نشاء
 نبرد کسے جوید اندر جهان
 اگر خود به بینی تو چنگال او
 بدانی که از دسے نیاید رها
 بزخم سر گروز سندان شکن
 کسے را که رستم بود هم نبرد
 هم آورد او بر زمین پیل نیست
 تنش زور دارد بعد زور مند
 چو او خشم گیرد بر روز نبرد
 نخواهم که با او بصورت بود
 همنامسے رستم بگردد جهان
 تو با او بسته نباشی به جنگ
 بگیتی نبدی تو جنگ آوران
 چو افراسیاب آن سپه دار چلی
 این شیر کین رستم پیلتن

بگویم که گفتار من اندکے است
 سر افراز باشی بهر انجمن
 کشاده کنم گنجنامه رهنما
 کشاده بمن بر روپوشی سخن
 میاشتی کن انکوں بدید هر دو سکه
 بد انگه که بشاد راز از زلفت
 کجا تا بسوده به بند اندر است
 چو رختند رهنمے بود بے بها
 چو سیر آید از هر دواز تاج و گاه
 که او زنده پیل اندر آرد جهان
 چنان ہیبت و پیکر و بال او
 نه دیو و نه شیر و نه نر آرد ها
 بر آرد دمار از دو صد انجمن
 سرش ز آسمان اندر آید بگرد
 چو گرد پئے اشپ او پیل نیست
 سرش بر تراست از دخت بلند
 بچنگش چه شیر و چه پیل و چه مرد
 هم آورد اگر کوه غارا بود
 هم آشکارا است پیش بهان
 چو او تیغ بندی بگرد به جنگ
 که بودند با گروز های گران
 ابا نادران توران زمین
 بارید آتش بر آن انجمن

بدو گفت سهراب آزادگان
 که با من تو که خواند باید پسر
 تو مردان جنگی کجا دیدم
 که چندین ز رستم سخن بر زبان
 گرش زینم آنگاه آیدت یاد
 از آتش ترا ز بیم چندان بود
 چو دریا که سبز اندر آید ز جاکه
 سر تهرمی اندر آید بخواب
 چو بر گفت زینگونه سهراب کرد
 بدل گفت ناکار دیده ، بحیر
 بگویم بدوی شکر بازوردشت
 ز شکر کند جنگجو انجمن
 بدین زور و این کشتن و این یال او
 ز گز داں نیاید کسی جنگجو
 ز ایران نباشد کسی کهینه خواه
 چنین گفت موبد که مردن بنام
 آنر من شویم گشته بر دشت او
 چو گو در هشتاد پور گزین
 چو گبور همانگی شکر شکن
 چو بنرام و رام گز دن فراز
 پس از مرگ من مهربانی گنشد
 نباشد به ایران تن من مباد
 چون سر گنشد از زمین بیخ سرو

سیه بخت گو در تر کشتادگان
 بدین زور و این دانی و این مهر
 که بانگ پے اسب نشنیده
 برانی ستانی و راه هر زمان
 که دریا که جوشاں پلزد و زیاد
 که دریا به آرام چشبان بود
 ندارد دم آتش نیز پاسه
 چو تیغ پندش بر کشد آفتاب
 عمیق گشته هزماں همه بر شمرود
 که گر من نشان گو شیر گیر
 چنین یال و این خسروانی نشست
 بر انگیزد آن باره پیدتن
 شود گشته رستم بچنگال او
 که با او بروی اندر آرد بر
 بگیرد سر تخت کاوس شاه
 به از زنده دشمن بر او شاد کام
 نگردد سیه روز و خون آب جو
 همه نانداران با آفرین
 که باشد بهر جا سر انجمن
 چو شیدوش شیراوترن رزم ساز
 ز دشمن بکین جانستانی گنشد
 چنین دارم از موبد پاک یاد
 سزادر گیا را موبد تندر و

بُشْراب گُفت این چه اَشْفَقْتَن اَسْت
 چَرا باید رَی کینہ آرا سَتَن
 کہ آگاہِ مَی آں نیا شد بر م
 ہمانہ نیاید بہ خُون رِیختَن
 ہے پِیٹَن رَا رِخوای شِکسْت
 نیاید تَرَا جُسْت با او نَبَرَد

ہمہ با من ہا ز رِشمت گُفتَن اَسْت
 بہ بیہودہ چیرے ز مَن خِرا سَتَن
 بدیں رِکینہ خِرا ہی بُریدن سَر م
 چہ باید کُنوں ز نکت آ بَختَن
 ہمانا کت آساں نیاید بدسْت
 بر آرد بہ آوَرَد گہ از تو گَرَد

تاختن سُہراب بر شمشیر کاؤس و بر کندن میہما

چو بَشَنید گُفتار ہا سے دُر شت
 نہاں کہ د زور و سے و چیرے گُفت
 ز بالا ز دوش تَش دیک پُشت دسْت
 بسے کردہ اندیشہا سے دراز
 بہ بست از پے کینہ آنگہ کمر
 بہ پوشید خفتان و بر سر نہاد
 گر گتس سنان و کمان و کند
 ز تندی بجوش آمدش خون و رگ
 بہ آوَرَد گہ رفت چوں پیلِ مَسْت
 بر سوں آمد و راسے ناوَرَد کرد
 سپاہ دمان تا بہ قلب سپاہ
 بہ کمرہ دار گوراں ز چنگال شیر
 ز پاؤ رکیب و ز دست و عنان

سر پر دلاں زود بنمود بَشْت
 عجب مانند زان گُفتارے تہفت
 پینگندش آمد بجایے نَشْت
 ز ہر گونہء کرد پیکار سار
 نہاد از سر سزوری تاج زر
 یکے ترنگ رومی بکرہ دار باد
 رگراں گزرا پینلو سے دیو بند
 ز شست از ہر بارے نیز ناک
 چو کوہ رہاں اشش از جا بخت
 بر آوَرَد ہر چہرہ پاہ گزود
 رسید او بنزدیک کاؤس شاہ
 رسیدند از دوسے سران در لیر
 ز بازو سے آل آب دادہ سنان

کس از نامداران ایران سپاه
 وز آن پس دلیران شدند دشمن
 نشاید نگ کرد آسان بدو سے
 وز آن پس خرد و رشید سزایا کرد
 چنین گفت کاسے شہان آنا دمزد
 چرا کردہ نام کاؤس کے
 گر ایسا نیزہ و گشت سپہاں گنم
 یکے سخت سو گند خوردم بزم
 کہ ایران تمام یکے نیزہ دار
 کہ داری از ایرانیان نیز چنگ
 کجا گھو و گو دزد و طوس دلیر
 سوار جہاں رستم نامور
 در آید و مزدی نماید ہیں
 بگفت و سے بود خاموش پس
 انان پس بگفتید از جہاںے خویش
 خم آورد پشت و سنان سنج
 سرا پرده یک ہترہ آمد ز پاسے
 غمیں گشت کاؤس و آواز داد
 یکے نزد رستم برید آگہی
 تارم سوار سے در اہم نبرد
 بشد طوس و پیغام کاؤس بود
 بدو گشت رستم کہ ہر شہزاد
 گئے جنگ بود سے گئے ساز بزم

بیارشت کردون بدو در نگاہ
 کہ اینست گوئی گو پیلتن
 کہ یار دشمن پیش او جنگ بود
 سے شہان کاؤس را بر شہزاد
 چون است کارت بدشت نبرد
 کہ در جنگ شیراں نداری تو پئے
 سپاہ ترا بگند بے جاں گنم
 بدان شب کجا گشت شد زندہ رزم
 گنم زندہ کاؤس کے را بہ دار
 کہ پیش من آید بریں دشت جنگ
 فریبرز کاؤس و گشتیم شیر
 و گر زنگہ کرد پرہ خاش خر
 وزیں زنگاہ از پئے خشم و کین
 ان ایران نداد ایچ پاسختن کس
 نیزہ و یک پرده سرا رفت پیش
 برد شد و بر کند ہفتاد منج
 ز ہر سو بر آمد دم کرتا سے
 کہ اسے نامداران فرسخ رنژاد
 کہیں نزدیک شد مغز گردان رہی
 از ایران نیار و کس راں کار کرد
 شنیدہ سخن پیش او بر شہزاد
 کہ کرد سے مرا ناگہاں خواستار
 ندیدم ز کاؤس جز رنج رزم

پفرمود تا رخش را زین کنند
 ز نیمه رنگ کرد رستم بدشت
 بناد از بر رخش رخشند زین
 همه بست با گرز رهام تنگ
 همه آن بدین این بدان گفت زود
 بدل گفت این رزم آه من است
 بزد دست و پوشید بر بیان
 نشست از بر رخش و پیود راه
 بدو گفت ز اید مرو پیشتر
 درخشش پیر وند با او بهم
 چو سهراب را دید آن یال و شاخ
 بدو گفت ز اید بیک شویم
 بختید سهراب پرخاش خر
 بهارید سهراب گفت را بگفت
 بگفت او بر رستم بر و تارویم
 از ایران و توران نخواهیم کس
 به بالا بلندی و با کتف و یال
 به آورد که مر ترا جاس نیست
 رنگ کرد رستم بدان سرفراز
 بدو گفت زدم آسے جوانمزد زدم
 به پیری بسے دیدم آورد گاه
 تب نشد بسے دیو بردشت من
 رنگ کن مرا تا به زنی بجنگ

سواران بروها پر از چسب کنند
 ز رد گیو را دید کاندر گذشت
 همیگفت گز گیس که بستاب پس
 به بر گشتوان بر زده هوس جنگ
 تمنتن چو از پرده آوا شنود
 که این رشتیخیز از پهلویک تن است
 به بست آن کیانی کمر بر میان
 زواره نگهبان گاه و سپاه
 بمن دار گوش از یلان بیشتر
 همه رفت پرخاش حجه و درم
 برش چوں بر سام جنگ فراخ
 بر آورد که بر بے آهوشویم
 ز گفت گو پیلتن نامور
 به آورد که رفت از پیش صفت
 بیک جاسے هر دو دو مزد گویم
 چو من باشم و تو هم آورد پس
 رستم یافت با این به بیار سال
 ترا خود بیک مشت من پائے نیست
 بدان سفت و جنگ و رکیب دراز
 زین سرد و خشک و هوایم و گرم
 بسے بر زین پست کردم سپاه
 ندیدم بد آنسو که بودم شکن
 اگر زنده مانی منوس از ننگ

کہ باناندارانِ توراں گروہ
 ہر دی جہاں زیرِ پاسے من است
 شہرہ دند گوئی کہ بزمِ مرا
 شوخا ہم کہ جانت ز تن بگلم
 بہ ایراں ندانم نزار نیز جفت
 بجنیبید شہراب را دل بدو
 ہم راستی باید افگند بن
 ز گفتارِ خوبت مرا شاد دار
 کہ از شہرہ نامور تیر می
 ہم از شہرہ سام تیرم نیم
 نہ با تخت و گاہم نہ با افسرم

مرا دید در جنگِ دریا و کوه
 چہ کردم ستارہ گواہی من است
 کسانے کہ دیدند بزمِ مرا
 ہیے رحمت آرد بتو بر دل
 غانی بزرگانِ ہر یال و صفت
 چو آمد ز شہم چینی گفتگو
 بدو گفت کہ تو بپڑسم سخن
 یکایک ز شادت مرا یاد دار
 من ایڈوں گمانم کہ تو رفتی
 چینی داد پاشخ کہ شہم نیم
 کہ او پہنواں است و من کہترم

نبردِ شہم با شہراب

بر او تیرہ شد رُوسے روزِ سپید
 ہیے ماند از گفتِ مادرِ شکفت
 بکوتاہ نیزہ ہیے تاختند
 بچپ باز بزدند ہر دو عنان
 ہیے ز آہن آتش فرو ریختند
 چہ رُوسے کہ پیدا کند رُوشخیز
 ہیے کوفتند آن بر این بر آن
 چھاں باد پایان و گروہ داں بزم
 ز رہ پارہ شد بر میان گواں
 یکے رانہ بد دست و بازو و ش بار

ز امید شہراب شد نا امید
 بر آو زد کہ رفت و نیزہ گرفت
 یکے تنگ میدان فرو ساختند
 نمائد اسج بر نیزہ شد و سناں
 بشمشیر ہندی بر او ریختند
 بزخم اندر دل تیغ شد ریز ریز
 گرفتند ز آن پس عمود گراں
 ز تیر و عمود اندر آمد بہ خم
 ز اشپاں فرو ریخت برو گشتواں
 فرو ماندہ اسب و دلاور ز کار

تن از خوسه پُر آب و دهاں پُر ز خاک
 یک از دیگر استاده آنگاه دور
 جهان را شکفته ز کرد دایر نشست
 ازین دو یکی را بختیهد مهر
 یکی بچم را باز داند مستور
 نداند یکی مردهم از بخت و آرز
 بدل گشت رستم که هرگز ز تنگ
 مرا خوار شد جنگ دیو سپید
 ز دست یکی تا سپرده جهان
 بیری رسانیدم از روزگار
 چو آسوده شد بار و هر دو مرد
 بزه بر نهادند هر دو کماں
 زوه بود و خفتان و بزر بیان
 بهم تیر باران نمودند سخت
 غمیں شد دل هر دو از یکدیگر
 تهنن اگر دست بر دے سنگ
 بزور از زمین کوه برداشتن
 کمر بند سهراب را پاره کرد
 میان جوان را نه بُد آگهی
 فرو داشت دست از کمر بند او
 دو تیر آوژن از جنگ سیر آمدند
 دگر باره سهراب گرز گراں
 بزود گرز و آورد کتفش به درد

ز باں گشته از تشنگی چاک چاک
 پُر از درد باب و پُر از بخت پور
 شکسته هم از تو هم از تو در دست
 خرد دور بُد بهتر نمود چتر
 چه مایه به دریا چه در دست گور
 یکی دُشنه را ز فرزند باز
 ندیدم که آید پریشاں بختک
 ز مردهی شد امروز دل تا امید
 نه کرد دے نه نام آورده از جهان
 دو لشکر نظاره بدین کارزار
 ز آزار جنگ و ز تنگ نبرد
 یکی سانشور و دگر تو جوان
 ز سنگ و ز تیریکان نیامد زبان
 تو گوی فرو ریخت بر گدخت
 گریختند هر دو دواں کمر
 یکدے سیه سنگ را روز جنگ
 گراں سنگ را موم پشدا گشته
 که از زمین بچکاند اندر نبرد
 بماند از مهر دست رستم حتی
 شکفته فرو ماند از بند او
 چه گشته و خسته دیر آمدند
 ز زین بر کشید و بیفشرد و راں
 به پچید و درد از دیری بخورد

و بخندید شہراب گفت آے سوار
 بزیر اندرت رحمت گوئی خراست
 مرا رحمت آید بتو بر ز دل
 اگر چه گوے سرو بالا بود
 تهنن نداد ایچ او را جواب
 بیستی رسید این از آن آل ازین
 کہ از یکدیگر دے برگاشتند
 تهنن بتوراں سپ شد بجنگ
 بہ ایراں سپ رفت شہراب کرد
 بزد خویشاں را بایراں سپاہ
 میان سپ اندر آمد چو گروگ
 چو مرستم بنزدیک توراں رسید
 نہیں گشت و اندیشہ کرد و دید
 ازین پڑ ہنر نزدیک نو خاست
 بہ لشکر کہ خویش تا زید زد
 میان سپ دید شہراب را
 سرتیزہ پڑ خون و خفتان و دست
 و زخم گشت مرستم چو اورا دید
 بدو گفت کاے تیرک خو شو ار مزد
 چرا دست با من قسودی ہمہ
 بدو گفت شہراب توراں سپاہ
 تو آتنگ کردی بدیشاں نخواست
 بدو گفت مرستم کہ شد زبیرہ روز

بہ زخم دلیراں نہ پائیدار
 دو دست سوار از ہمہ بدتر است
 کہ از خونت آغشته گشت دست گل
 جوانی کند رہیر کا تا بود
 تنگتے غزو مانہ درینج و تاب
 چنان تنگ شد بر دلیراں زہیں
 دل و جاں با ندیشہ پکارا شد
 بدانشاں کہ شچیرہ بیند پدنگ
 عتاں بارو تیز تنگ را سپرد
 ہستش سے نامور شد تباہ
 پراگندہ گشت خود و بزرگ
 پیشاں شد آہ از چکر بر کشید
 کہ کاوس را بے گماں بد رسید
 سختتاں بر و بازو آراستہ
 کہ اندیشہ دل بد انگونہ بود
 زمین لعل کردہ بخونتاب را
 چو شیرے کہ کرد ز شچیرہ مست
 خروشے چو شیر تریاں بر کشید
 ز ایراں سپ جنگ ہاتو کہ کرد
 چو گروگ آمدی در میان رمہ
 ازین رزم دور اندو ہم بیگناہ
 کسے ہاتو پیکار و رکینہ بخت
 چو پیدا کند تیغ گیتی فروز

به کشتی بگیرم فردا پگاه
 بدین دشت هم دارو هم بشیر است
 گر آید و نگر بازو بشمشیر و تیر
 برقتند و روی هوا تیره گشت
 تو گفتی ز جنگش سرشت آسمان
 وگر باره زیر اندیش آهن است
 شب تیره آمد سوسه لشکرش
 به هومان چنین گفت کارم روز هور
 شما را بسر زان سوار دلیر
 چه آمد شما را چه گفت و چه کرد
 چه کرد او ابا لشکرم سر بسر
 یکے پیر مرد است برسان شیر
 اگر گویم از کار آں تا مدار
 دو بازوش مانده ران پیل
 ندانم بگرد جهان سر بسر
 بدو گفت هومان که قومان شاه
 هم کار ما سخت و با ساز بود
 بیاید یکے مزد پر خاش جوے
 تو گفتی ز مستی کنول خاست است
 عنان باز بچید و بروشت راه
 چنین گهنت مشراب کوزین سپاه
 از ایرانیان من بے گشته ام
 اگر شیر پیش آمدے بے گمان

به بستیم تا بر که گزید سپاه
 که روشن جهان زیر تیغ اندر است
 چنین آشنا شد تو هرگز بمیر
 ز مشراب گزیدون هوا خیره گشت
 نیا ساید از تاختن یک زمان
 شکفته روان است روپین تن است
 میان سوده از جنگ آهن سرش
 بر آمد جهان کرد پُر جنگ و شور
 که یال پلان داشت چنگال شیر
 که او بود همزور من در نبرد
 که چون او ندانم به گیتی وگر
 نگردد ز پیکار و از جنگ سیر
 نه چندان بود کاید اندر شمار
 بجوشد ز آواز او رود نیل
 که بشد گم کیند چون او کمر
 چنین میدکز ایدر نخند سپاه
 به آوردگ گشتن آغاز بود
 هرین لشکر گشن بههاد رویے
 که این جنگ رایک تن آراست است
 به ایراں سپاه رفت از این جایگاه
 نکرده از دلیراں کسے راتباه
 زین را بخون چون گل آغشته ام
 ز رسته چنین دال ز گز ز گراں

دزیں بر شہا جز نظارہ تہود
 بہ پیشیم چہ شیر و پلنگ و ہرن
 چو گزداں مرا رُو سے بہیند تیز
 چو فرودا بہ پیش است روز ہرن
 بنام خدا سے جہاں آفریں
 گنوں خوان و مے باید آراستن
 وزاں رُو سے مرستم سپاہ را بدید
 کہ امروز شہراب جنگ آزما سے
 چہیں گفت با مرستم گزود کیو
 بیامہ دماں تا میان سپاہ
 کہ او بود بر زمین و نیزہ پشت
 بیامہ چو پا نیزہ او را بدید
 خمیدہ عمود سے بزد بر برش
 نشاید یا او بتارید رُو سے
 ز گزداں کسے مایہ او نہاشت
 ہم آہین پیشیں رنگت آشتم
 بہ تنہا نشد بر برش جنگجو سے
 سوار سے نشد پیش او یک تنہ
 ز ہر سو ہے نشد دنان و دماں
 غمیں گشت مرستم ز گفتار او سے
 چو کاؤس کے پختواں را بدید
 ز شہراب مرستم زباں بر کشاد
 کہ کس در جہاں کو دے نارید

ولیکن نیامہ کے خود چہ شود
 بہ پیکاں فرود بارم آتش ز اتر
 زہرہ بر تن شاں شود ریز ریز
 پدید آید آنکس کہ باشد مرگ
 نامم ز گزداں یکے بر زمین
 بیامہ ہے غم ز دل کاشتن
 سخن را ند با کیو گفت و شنید
 چگونہ جنگ اندر آورد پائے
 کہ زان گونہ ہرگز نہ دیدیم نیو
 ز لشکر بر طوس نشد کینہ خواہ
 چو گز گیں فرود آمد و ہر نشست
 بگردار شیر زباں بر درید
 ز نیرو بیفتاد ترگ از سرش
 نشد از دلیراں بے جنگجو سے
 بجز پہلتن پایہ او نہاشت
 سپہ را برو بیچ نگز آشتم
 سچو دیدیم میدان کینہ ہد سے
 ہے حاجت از قلب تا بیمنہ
 بزیر اندر موں بود اشبش جہاں
 بر شاہ کاؤس بہنما د رُو سے
 بر خویش نزدیک جایش گزید
 ز بالا و ہر زوش ہے کز یاد
 بدیں شیر مژدی و گز دی نہید

بہ بالا ستارہ پساہ ہے
 دو بازو و رانش چو ران ہیوں
 بہ تیغ و بہ نیزہ بہ گوز و کند
 سر انجام گفتم کہ من پیش ازین
 گر گفتم دواں کمر بند او
 ہے خواستہ کش ز زین برکم
 گر از باد جنباں شود کونہسار
 ازہ باز گفتم کہ بیگاہ بود
 دواں تا پگروہم فرودا یکے
 چو فرودا ریاید بدشت تیزد
 پکوشم ندانم کہ رفیروز کیست
 کز او بشت پیروزی و دستگاہ
 بدو گفتم کاؤس یزدان پاک
 من امشب بہ پیش جہاں آفریں
 دواں تا ترا بر وہ دستگاہ
 کند تازہ پڑ مژدہ کام ترا
 بدو گفتم فرستم کہ با فر شاہ
 بگفت این و برخواست پس پلین
 بشکر کہ خویش بہ شہاد موس
 زوارہ ریاید خدیوہ رداں
 از و خوردنی خواست فرستم سخت
 ہانگہ بدو حال شہراب گزد
 سپہ را دو فرستگ بہ درمیاں

تنش را زمین بر تابد ہے
 ہانا کہ دارد سبطری نوزوں
 ز ہر گونہ آژمودہم بہ خند
 بسے گوز را بر گرفتہم ز زمین
 بیانشازوم سخت پیوند او
 چو دیگر کسانش بہ خاک افگم
 و بچند ابر زمین مراں نامدار
 کہ شب سخت تار یک و بے ماہ بود
 بہ گشتی گر ایم ما اند کے
 بہ گشتی ہے باید چارہ کرد
 بدینیم تارا سے یزدان بہ چہشت
 ہم او آفرینندہ ہور و ماہ
 تن بد سگالت کند چاک چاک
 بہ نام فراداں سر اند زمین
 بدیں ترک بہ خواہ کم کردہ راہ
 بر آرد بہ خورد شید نام ترا
 بہ آید ہمہ کامہ نیک خواہ
 و زم گشتہ او پیش آن اشمن
 پرا اندیشہ جان و دلش کہینہ جوے
 کہ امروز چوں گشت بر پلداں
 پس آنگہ ز اندیشہ دل را بگشت
 سرا سر ہمہ ہرچہ بد بر شمرہ و
 کشادہ نیارشت یک تن میاں

چنبین راند پیش برادر سخن
 به تشبیر من چون به آوردگاه
 بیاور سپاه و درفش مرا
 همه باش در پیش پرده سرای
 گر آید و نیکه پیروز باشم بجنگ
 و گر خود و گر گوزن گردد سخن
 میاید یک تن به آوردگاه
 یکایک سوای ز ابلهستان شوید
 از او بر کشتای یکا یک سخن
 چنبین بود فرمان یزدان پاک
 تو خورشید گردان دل ما درم
 بگویش که تو دل بمن در میثه
 کس اندر جهان جاودانه نمائند
 بسے دیو و شیر و پلنگ و نهنگ
 بسے باره و دژ که کز ویم پشت
 در مرگ را آن یکوبه که پاسے
 اگر سال گزود فرود از هزار
 بنگه کن به جمنشید شاه بلند
 به گیتی چو ایشان نه به شهریار
 بزودی ز گزشتاسب برتر نبود
 زیمان و سام آن دو گزودن فراز
 چو گیتی برایشان نماند و چنگشت
 همه مرگ را ایم پیرو جوان

که بسیار دل باش و نشدی کن
 روم پیش آن شرک ناور و خواه
 بهان تخت و زینت کفیش مرا
 چو خورشید تابان بر آید ز جاسے
 به آورد که بر نیارم و رنگ
 تو زاری مساز و نشدی سخن
 مسازید جنتن سوای رزم راه
 از زیدر بنزدیک دشتان شوید
 که روز نمانن در آمد به من
 که گردد به دشت جوانه پلاک
 چنبین راند ایزد قضا بر سرم
 مشر جاودان بهر جانم نرشد
 ز گزودن مرا خود بهانه نمائند
 تنه شد ز چنگم به شکام جنگ
 نیاورد کس دست من زیر دست
 به اسب ائمه آرد بر آید ز جاسے
 بهین است راه و بهین است کار
 بهان نیز ظمورت دیو بند
 سرانجام رفتند زی کردگار
 سپهر بسوس گزود گاهش بسود
 ز مزون به گیتی نه به قمان جواز
 مرا نیز بر ره بهاید گزشت
 به گیتی نماند کسے جاودان

کہ از شاہِ گیتی مہر تابِ روئے
چنان رو کہ او رائد از بنِ سخن
دگر نیمہ آرامش و خواب بود

چو خورشید گردد بدشتاں بگوئے
اگر جنگ سازد تو شستی کمن
ز شبِ نیمہ گفتِ سُہراب بود

کشتی گرفتنِ رستم و سُہراب و رمانی یافتنِ رستم از او بچارہ

سیہ زارغ پڑاں رزو بُرد سر
نشست از بر اژدہا کے دماں
نہادہ ز آہن بہ سر بر کُلاه
ہے کے گسارید با رود زن
کہ با من ہے گزودہ اندر نبرد
بہ رزم اندروں دل تدارد دِژم
نو گوئی کہ دانندہ بر زد رسن
بجانب بہ شرم آورد پھر من
بہ دل نیز نختے بتایم ہے
کہ چوں او ہزودہ بہ گیتی کم اشت
شوم نجیرہ رُو اندر آرم بہ رُوئے
سیہ رُو روم از سر تیرہ خاک
نیاید کہ رزم آورم با پرد
کہ بر مرز را بران و توران سپاہ
نیاشد بہ ہر دو سرا کام من
بجز بہ نباشد ز خوں ریختن

چو خورشید رخشاں پلسترد پر
تتمن ز پوشید بہر بیان
بیامد دماں دشت آورد گاہ
وزاں رُوئے سُہراب با آجمن
بہ ہوماں چنیں گفت کاں شیر مزد
ز بالائے من نیست بالاش کم
برو کشف و پالش ہمانند من
ز پا و رکیش ہے مہر من
ز شائے مادر بیایم ہے
گمانے برم من کہ اور رستم اشت
نیاید کہ من با پرد جنگ جوئے
ز وادار گزوم سے شرمناک
نیاشد اُمید سرا کے دگر
بہ شامان گیتی شوم رُو سیاہ
نگوید کسے بجز بہ بد نام من
سراسیمہ گزوم از آویختن

رسید است مرستم بمن چند بار
 چه کرد آن سپهبد به گرز گراں
 ولیکن ندارد پئے و بخشش او
 خسروش طلا به بر آمد ز دشت
 به آرام گه رفت از تحت بزم
 سر جنگ جویاں بر آمد ز خواب
 سرش پر ز رزم و دلش پر ز بزم
 بچنگ اندرون گرز و گاو رنگ
 تو گفتنی که با او ہم بود شب
 ز پیکار دل بر چه آراستی
 بن چنگ بیداد را بر زمین
 به مئے تازه دارم روی بزم
 دل از جنگ جستن پشیمان کنیم
 تو با من بساز و بیارے بزم
 همه آپ شرمم به چهر آورد
 گنی پیش من گوهر خویش یاد
 نگفتند نامت تو با من یگوے
 چو گشتی تو با من کنوں ہم نبرد
 تریس نامور مرستم ز اہلی
 نکر ویم ہرگز چہیں گفتگوے
 جگریم فریب تو زیں درہ کوش
 بگشتی ہکر بستہ وارم ریاں
 کہ فرمان در اسے جہانباں بود

بدو گفت ہموماں کہ در کارزار
 شنیدی کہ در جنگ مازندراں
 بدیں بخش ماند ہمے بخشش او
 بچو یک ہنرہ از تیرہ شب در گزشت
 جہاں جوے شہراب دل پر ز رزم
 بہ شکر چوں بر درمید آفتاب
 بپوشید شہراب ز حفتان رزم
 بیاد خسروشاں بدان دشت جنگ
 ز مرستم بپرسید خنداں دو لب
 کہ شب چوں بری روز چوں خاستی
 زلف رنگن این تیر و شیر کیس
 نشینیم ہر دو بیادہ ہم
 بہ پیش جہاندار بیہماں کنیم
 ہماں تا کہے دیگر آید بہ رزم
 دل من ہے بر تو ہتر آورد
 ہمانا کہ داری ز گوداں نرژاد
 ز نام تو کردم ہے جہاں جوے
 ز من نام پشیمان نہایت کرد
 مگر پویر دشتان سام ملی
 بدو گفت مرستم کہ آے ناچوے
 ز گشتی گرفتار من بود دوش
 نہ من کود کم کرتے ہستی جواں
 بگوئیم و فرجام کار آں بود

او دیگر که در جاسی تنگ و نبرد
 بیست گشته ام در فراز و نشیب
 بدو گفت شراب کاسه مژد پیر
 مرا آرزو بد که بر پشترت
 کسے کز تو ماند ستیواں کند
 وگر هوش تو زیر دست من است
 ز انبان جنگی فرود آمدند
 به بستند بر تنگ اشپ نبرد
 چو شیراں به گشتی در آویختند
 بزود دست شراب چون پیل مست
 کمر شد مشتم گرنت و کشید
 به مشتم در آویخت چون پیل مست
 یکے نغره بر زد پیر از کشم و کین
 نشست از بر سینه پیلان
 بگذرد شیر سے که بر گور نر
 یکے نغره آنگوں بر کشید
 نگد کرد مشتم به آواد گفت
 به شراب گفت اسے پیل شیرگیر
 وگر گوند را این باشد آرمین ما
 کسے گو به گشتی نبرد آورد
 نخواستین که پشتش رند بر زمین
 اگر بار دیگرش زیر آورد
 روا باشد از سر کند زو جدا

پشوش بخویند مردان مرد
 نیم مرد گفتار زرق و رفیب
 اگر نیست پشو منت جهانگیر
 بر آید بشنگام هوش از برت
 پیرد رواں تن به زندان کند
 به فرمان پندواں بر آرم ز دست
 هشیوار پاکیز و خود آمدند
 بر تنگ هر دو رواں پیر ز درد
 ز تنها حوسه و حول همه رختند
 چه شیر درنده ز جا در بخت
 ز بس زور گشتی زمین بر دید
 بر آوردش از جاسی و نهاد پشت
 بزود مشتم شیر را بر زمین
 پیر از خاک چنگال درو سے ودین
 زنده دست و گور اندر آید پسر
 همه خواست از تن سرش را برید
 که این را ز پایه گنشا از نهفت
 کند آقان و گوز و شمشیر گیر
 جز این باشد آرایش دین ما
 سر جستر سے زیر کرد آورد
 نبرد سرش گزچه باشد به کین
 به افکندنش نام شیر آورد
 پدیں گوند بر باشد آرمین ما

بریں چاره از چنگ ز اثر و
 دلیر جوان سر بگفتار ^{عفو} ریسر
 یکے از دلیری دُوم از زمان
 رها کرد از دست و آمد بدشت
 ہے کرد نچیر یادش نبود
 ہے دیر شد باز ہوماں جو کرد
 بہ ہوماں بگفت آن کجا رفتہ بود
 بدو گفت ہوماں در بیخ اے جوان
 در بیخ این برو مژز و بالای تو
 ہرزہ سے کہ آوردہ بودی بدام
 نگہ کن کنز این بیہدہ کار کرد
 یکے داستاں زد بدیس شہر یار
 بگفت و دل از جان او بر گرفت
 بہ لشکر گہ خویش بہاد رُو سے
 بہ ہوماں چہیں گفت شہراپ کرد
 کہ فودا بیاید بر من بہ جنگ
 چو رستم ز چنگ و سے آزاد گشت
 خراماں پشد سوے آب رواں
 بخورد آب و رُو سے و سروتن پشت
 بہ نغمہ بنا لید بر سبے نیاز
 ہے خواست پیروی و دستگاہ
 کہ چوں رفت خواہد سپہرا از برش
 شنیدم کہ رستم ز آغاز کار
 ہے خواست باید ز گشتن رنا
 یاد و نبود آن سخن جاگیر
 سوم از جو امر و نیش بے گماں
 بدشت کہ بر پیش آہو گزشت
 از آنکس کہ با او نبرد آزمود
 بیاید پیر رسید از او از نبرد
 سخن ہرزہ رستم بدو گفتہ بود
 بہ سیری رسیدی ہمانا ز جاں
 رکیب دراز و یلی پاسے تو
 رها کردی از دست شد کار خام
 چو آمد بہ پیشت بدشت نبرد
 کہ دشمن ہمارا چہ کرد است خوار
 پیر اندوہ ہے مانند اندر شکست
 بہ خشم و پیر از غم دل از کار اوس
 کہ اندیشہ از دل بیاید سترود
 ز بیخی بہ گزشتش بر پالنگ
 بساں یکے کوہ بولا و گشت
 چو جاں رفتہ گویا بیاید رواں
 بہ پیش بہاں آفریں شد سخت
 نیایش ہے کرد بر چاره ساز
 نمود آگہ از بخش خورنید و ماہ
 بخوابد نہ بودن کلاہ از سرش
 چنان یافت نیرو ز پروردگار

کہ گر شگ را او بسر بر شد سے
 از آن روز بیوسته رنجور بود
 بنا لبید بر کردگار جہاں
 کہ لختی ز زورش ستاند ہے
 بداشاں کہ از پاک یزدان بخواست
 چو باز آن پختاں کار پیش آمدش
 بہ یزدان بنا لبید کا سے کردگار
 ہماں زور خواہم کہ آغاز کار
 بدوباز واد آنچنان کش بخواست
 وز آن آنجور شد بجای نبود
 ہے تاحت شہراب چوں پیل مست
 گزان و چوں شیر نعرہ زناں
 بر آن گونہ مستم چو او را دید
 ز پیکارش اندازا بر گرفت
 چو شہراب باز آمد او را دید
 چو نزدیک تر شد بدو بنگرید
 چنین گفت کا سے رشتہ از چنگ شیر
 چرا آمدی باز پیشم بگو سے
 ہانا کہ از جاں تو سیر آمدی
 دوبارت اماں وادم از کارزار
 چنین واد پاسخ بدو پینتن
 نگویند زیں گونہ مردان مرد
 بینی کہ زیں پیر مرد سے دلیر

ہے ہر دو پایش بدو در شد سے
 دل او از آن آرزو دور بود
 بہ زاری ہے آرزو کرد آن
 کہ رفتن بہ رہ بر تواند ہے
 ز نیر سے آں کوہ پیکر بکاشت
 دل از بیم شہراب ریش آمدش
 بدیں کارا میں شدہ را پاشدار
 مرا دادی اسے پاک پروردگار
 بیغزود در تن ہر آنچیش بکاشت
 پراشدیشہ بودش دل و رو سے زرد
 کشت سے بہ بازو کمانے بدست
 ستمدش جہان و جہاں را کناں
 عجب ماند در سے ہے بنگرید
 نہیں گشت زو ماند اندر شکفت
 ز باد جوانی دلش بر دید
 مرا او را در آن فروداں زور دید
 چرا آمدی باز نزد دم دلیر
 شو سے راستی خود نداری تو سے
 کہ در چنگ شیراں دلیر آمدی
 بہ پیریت مجھنیدم آ سے تاند ار
 کہ آ سے نامور گزد لشکر بسکن
 ہانا جوانی ترا غرہ کرد
 چہ آید برو سے تو آ سے ترہ شیر

هر آنکه که چشم آورد بخت شوم شود سنگار خاره بکزد دایه شوم

گفته شدن شهراب بدست مرستم

دیگر بار اشیاں به بستن سخت
 به گشتی گر رفتن نهادند سر
 سپندار شهراب آن روز دست
 غیب گشت مرستم به بازید چنگ
 خم آورد پشت و دلاور جوان
 ز دوش بر زمین بر بکزد ارشیر
 سبک تیغ تیز از میان بر کشید
 به پیچید از آن پس یک آه کرد
 بدو گفت کایس بر من از من رسید
 تو زین بیلناهی که این کوز پشت
 به بازی بگویند هم سال من
 نشان داد مادر مرا از پدر
 به بختمش تا به زمینش موسی
 درینا که رستم بیاید به سر
 گنوں گر تو در آب ماهی شوی
 وگر چوں ستاره شوی بر سپهر
 ز خواهد هم از تو پدر کین من
 از آن نامداران گردن کشان
 که شهراب گشت است و افکنده خوار
 چو بشنید رستم سرش تیره گشت

بسر بر چه گشت بدخواه سخت
 گرفتند هر دو دوال کمر
 تو گشتی که چرخ بلندش به بست
 رفت آن سرو یال جنگ باک
 زمانه سر آمد نمودش دوال
 پدانت کو هم نماند بر سر
 بر پور بیدار دل بر درید
 ز نیک و بد اندیشه کوتاه کرد
 زمانه بدست تو دادم کارید
 مرا بر کشید و به زودی بگشت
 سخاک اندر آمد چنبن یال من
 ز مهر اندر آمد روانم به سر
 چنبن جان بدادم بدین آرزوی
 ندیدم درین هیچ رومی پدر
 دیا چوں شب اندر سیاهی شوی
 بگری ز رومی زین پاک مهر
 چو بیند که خشت است بالین من
 کسے هم برد موسی رستم نشان
 به خواست کردن مرا خواستار
 جمان پیش چشم اندرش تیره گشت

ہمے بے تن و تاب ویلے توش گشت
 رہی رسید از آن پس کہ آمد بیوش
 بگو تا چه داری ز مرستم نشان
 کہ مرستم منم کم همانا نام
 بز دغره و خوش آمد بجوش
 چو شہراب مرستم بدانساں بید
 بدو گفت گزرتا نگہ مرستم توئی
 زہر گونہ بوم ترا رہنما سے
 گنوں بند بکشا سے از جوشتم
 بہ بازوم بر مہرہ خود رنگ
 چو برخواست آواز کوس از دم
 ہمے جانش از رفتن من بخت
 مرا گفت کایس از پدر یادگار
 گنوں کار گزشت کہ پیکار گشت
 چو بکشاد خفتان و آل مہرہ دید
 ہمے گفت کائے گشت ہر دست من
 ہمے رخت خون و ہمے کند موی
 بدو گفت شہراب کیس بدتری است
 ازیں خویشتن گشتن اکنوں چه شود
 چو خورشید تاباں ز گنبد گزشت
 ز لشکر بیامہ ہشتیوار رہیست
 دو اشب اندر آل دشت بر پاسے بود
 گوی سلتن را چو بر پخت زیں

بیفتاد از پاؤں بے ہوش گشت
 بدو گفت بانالہ و با خروش
 کہ کم یاد نامش ز گزون کشاں
 نشیناد در ماتم بپور سام
 ہمے کند موی و ہمے زد خروش
 بیفتاد و ہوش از سرش بر پرید
 بگشتی مرا خیرہ بر بد خوئی
 بختیید یک ذرہ نہرت ز جا سے
 برہنہ رہیں رایس تن روشتم
 رہیں تا چه دید ایس پسر از پدر
 بیامہ پر از نوں دو رخ مادرم
 یکے مہرہ بر بازو سے من رہیست
 پدر و رہیں تا کہ آید بکار
 پسر پیش چشم پدر خوار گشت
 ہمے جانہ بر خویشتن بر دید
 دلیر و ستوہ بہ ہر انجمن
 سرش پر ز خاک و پر از آب رھے
 بہ آب دو دیدہ نباید رگرہست
 چنین رفت و ایس بوفنی کار بود
 تھمتن بیامہ بہ لشکر ز دشت
 کہ تا اندر آوڑد کہ کار رہیست
 پر از کرد مرستم و گر جا سے بود
 ندیدند گزواں در ال دشت کہیں

چنان بودگان نشان که او گشته شد
 به کاوش کس تاخت آگهی
 ز لشکر بر آمد سراسر خروش
 بفرمود کاوش تا بوق و کوس
 و ز آن پس بشکر چنین گفت شاه
 بتازید تا کار شهراب چیدیت
 اگر گشته شد ز دستم جنگ جو سه
 بساید جو جمنید آواره گشت
 به انبوه زخمی بساید زون
 چو آشوب برخواست از انجمن
 که اکنون چو روز من اندر گشت
 همه رهنمایی بدان کن که شاه
 که ایشان ز بهر من جنگ جو
 نیاید که بیند رنجی به راه
 بسے روز را داده بودم نوید
 بگفتم اگر زنده زینم پدر
 چه دانستم آسے پہلو نامور
 درین دژ دلیرے به شدن است
 بسے زو نشان تو پرسیده ام
 جز آن بودیکس سخنهاے او
 چو گفتم ز گفتار او تا امید
 ز پس تا کدام است اندر ایلیان
 نشانے که صبد داده مادر مرا
 سر نانداران همه گشته شد
 که تحت رمی شد ز مشتقم رتی
 بر آمد نماند یکایک به جوش
 در سپند و آمد سپهبدار طوس
 که را بدیدر هیونے شوے زنگاه
 که بر شهر ایران بساید گریخت
 از ایران که یار دشمن پیش او سه
 که شهیم سر بچمند در کوه و دشت
 بدین زخم گم بر نشاید مبدن
 چنین گفت شهراب با پیلتن
 همه کار ترکان دیگر گوند گشت
 شوے جنگ توران نراند سپاه
 شوے مرز ایران زنا دند روسے
 مکن جز به نیکی در ایشان نگاه
 بسے کرده بودم ز هر در امید
 به سگیتی نمانم یکے تا جور
 که باشد روانم بدشت پدر
 ز گفتار ختم کند من است
 همه همه خیال تو در دیده ام
 ازو باز ماند رتی جاے او
 شدم لاجرم تیره روز سپید
 نباید که آید به جانفش زبیاں
 بدیدم ز امید دیده باور مرا

چہینم نوشتہ بد اختر بہ سر
 چو بڑن آدم رفتہ اکنوں چو باد
 ز شتی برستم فرو بست دم
 نشست از بر ریش رستم چو گرد
 پیاد بہ پیش سپہ با خروش
 چو دیدند ایرانیان روسے او
 ستایش گرفتند بر رکاوکار
 چو زان گونہ دیدند بر خاک سر
 بہ پراسش گرفتند کس کار چہیت
 بگفت آں شکیفتے کہ خود کردہ بود
 ہمہ بر گرفتند با او خروش
 چہین گفت با سرفرازان کہ من
 تھا جتاک مژگان مجوئید کس
 زوارہ پیادہ بر پہلتن
 چو رستم برادر بر آں گونہ دید
 پیشماں شدم من ز کردار خویش
 دریم جگر گاہ پورہ جواں
 پسر را بگشتم بہ پیرانہ سر
 فرستاد نزدیکو ہوماں پیام
 بگندار آں لشکر اکنوں توئی
 کہ باتو مرا روز پیکار نیست
 برادرش را گفت پس پہلواں
 تو با او برو تا لب جھک آب

کہ من گشتہ گزوم بہت پردہ
 بہ سینو مگر بہت باز شاد
 پڑ آتش دل و دیدگان پڑ زخم
 پڑ از خون دل و لب پڑ از باد سرد
 دل از کردہ خویش پڑ درد و جوش
 ہمہ بر نہادند بر خاک رو
 کہ او زندہ باز آمد از کارزار
 دریدہ ہمہ جامہ و نشستہ بر
 ترا دل بدیں گونہ از بہر کبیت
 گرامی پسر را کہ آرزوہ بود
 نمائند آں زمان با سپہدار ہوش
 نہ دل دارم امروز گونہ نہ تن
 کہ این بد کہ من گزوم امروز پس
 دریدہ برو جامہ و تختہ تن
 بگفت آنچه از پور گشتہ شنید
 ستانم مرقافات ز اندازہ میش
 بگدید بر او چرخ تا جاوداں
 بریدہ پے و بیخ آں نامور
 کہ شمشیر کس ماند اندر پیام
 نگہ کن بدیشاں مگر نغوی
 ہماں بیش ازین جاہ گفتار نیست
 کہ برگرداے گزود روشن رواں
 مکن بر کسے ہیچ گونہ رشتاب

زواریہ بیامد ہم اندر زمان
 بہ پانچ چہین گشت ہومان گرو
 ہجیر ستیزندہ بد گماں
 نشان پدر جشت و با او نگفت
 ما این بد از شوئیے اور رسید
 زواریہ بیامد بر پیلنن
 ز کار ہجیر بد بد گماں
 تہمتن ز گفتار او خیرہ گشت
 نیرد ہجیر آمد از دشت کہیں
 یکے خنجر آنگوں بر کشید
 بزورگان بہ پوزش فراز آمدند
 چو بر گشت زان جا نگہ پهلوان
 بزورگان پرفتنہ با او ہم
 ہمہ لشکر از نہر آل از چمنہ
 کہ در مان این کار بزورال کنند
 یکے دشنہ بگریخت رستم بدست
 بزورگان برو اندر آویختند
 بدو گشت گوردز اکتوں چہ سود
 تو بر نویشتن گر گنی صد گزاند
 اگر مانده باشد مرا اورا زمان
 و گزین بہاں آل جوان رفتنیست
 شکاریم یکسر ہمہ پیش مرگ
 چو آیدش ہنگام بیرون کنند

بہ ہومان سخن گفت از پهلوان
 کہ ہمہود شہراب را دشنہ و
 کہ میداشت راز سہیب بہاں
 روانش بہ بیدار نشی بود جفت
 بیاید مرا اورا سہ از تن برید
 ز ہومان سخن راند از ہجیر
 کہ شہراب را زو سر آمد زمان
 جہاں پیش چشم اندرش تیرہ گشت
 گریبانش بگریخت وزد بر زمین
 سرش را ہمہ خواست از تن برید
 ہجیر از سر مرگ باز استند
 بیامد بر خستہ پور جوان
 چو طوس و چو گوردز و چوں گشتم
 زبان بر کشادند یکسر ز پند
 مگر کہیں غماں بر تو آساں کند
 کہ از تن برسد سر خویش پشت
 ز زورگان ہمہ خون دل رختند
 گر از روی گیتی بر آری تو دود
 چہ آسانی آید بہاں از چمنہ
 بماند بہ گیتی تو با اورہماں
 نگہ کن بہ گیتی کہ جاوید کیست
 سر زہر تاج و سر زہر زنگ
 وزاں پہلی ندانیم تا چوں کنند